

Strokovni kadri v zadrugah



1. s fakulteto in srednjo šolo, 2. z nižjo šolo, 3. brez kvalifikacij

Ta risba kaže stanje strokovnega kadra v kmetijskih in obdelovalnih zadrugah v začetku leta 1956. Iz nje je razvidno, da zadruge nimajo dovolj kvalificiranega kmetijskega osebja. V 6.876 zadrugah, kmetijskih in obdelovalnih, dela le okrog 2.080 uslužbencev s fakultetno izobrazbo, kar pomeni, da pride na vsako tretjo zadrugo po en fakultetno izobražen uslužbenec. Od tega števila je le 1.052 uslužbencev, ki so kmetijski strokovnjaki. A od kmetijskih strokovnjakov, ki delajo v zadrugah, jih je le 170 agronomov, medtem ko so drugi tehniki s srednjo strokovno izobrazbo.

Prav tako imajo zadruge malo strokovnih komercialistov uslužbencev. V 6.876 zadrugah dela le 1.611 komercialistov, od katerih jih ima le 141 fakultetno ali srednjo strokovno izobrazbo, medtem ko imajo drugi nižjo strokovno izobrazbo ali osnovno šolo. To je pre malo, glede na to, da imajo zadruge večjo vlogo v prometu tako kmetijskih kakor tudi industrijskih izdelkov in da morajo svojo proizvodnjo čedalje bolj prilagajevati potrebam trga.

Glede knjigovodij stanje prav tako ni mnogo boljše. Od 7.504 knjigovodij (na vsako kmetijsko zadrugo, posebno pa splošno, stalno širijo svoje dejavnosti in povečujejo tudi število obratov. Število obra-

zadrugo nekaj več kakor eden ima le 838 knjigovodij fakultetno ali srednjo strokovno šolo (drugi imajo nižjo strokovno izobrazbo).
Opazno je precej visoko število drugega, nestrokovnega osebja, ki je zaposleno v zadrugah. Od 20.484 uslužbencev, kolikor jih je bilo v začetku leta zaposlenih v zadrugah (splošnih in obdelovalnih), jih je le polovico strokovnih uslužbencev (kmetijski strokovnjaki, knjigovodje in komercialisti), medtem ko jih odpade okrog 50 odstotkov (10.269) na drugo administrativno in podobno osebje.
V letu 1956 se je stanje strokovnega osebja v zadrugah nekoliko izboljšalo. Organizirano so se lotile šolanja knjigovodij, blagajnikov, upravnikov zadrug, traktoristov, revizorjev in podobnih uslužbencev in to s tečaji in seminarji. V nekaterih okrajih in občinah so bile odprte tudi stalne šole za strokovni kmetijski kader. Za šolanje srednjih in višjih kadrov so zadruge in druge zadrugne organizacije dale tudi več stipendij. Vse to pa je premalo in se tako kaže potreba po nadaljnjem pospeševanju tega šolanja, po vztrajnem delu za šolanje strokovnega kadra v zadrugah in kmetijstvu sploh.

Organizacije že delujejo v kmetijstvu in na vasi. To so kmetijska posestva, kmetijske, obdelovalne in druge proizvajalce zadruge. Te je treba pravilno usmeriti v izdelavi plana kmetijske proizvodnje, računati z njimi, obrniti jih bolj odločno v smer opremljanja s sodobnimi sredstvi, izvajanja programa pospeševalnih ukrepov v kmetijstvu in jim pri tem pomagati. Cim

zmanjšalo v primerjavi s prejšnjimi leti. Zmanjšuje se število tistih obrtnih delavnic, ki nimajo neposredne zveze s kmetijstvom, kakor so krojaške, frizerske, čevljarke in podobne delavnice, medtem ko se povečuje število obrtnih delavnic, ki so potrebne kmetijstvu (kolarске, kovaško-podkovalne, mehaničarske in druge).

Se vedno pa se ne zmanjšuje število obratov tako imenovanih komunalnih dejavnosti pri zadrugah, kakršni so: pekarnice, električne centrale, vodovodi in podobno. Ob koncu leta 1955 je bilo pri kmetijskih zadrugah 518 majhnih električnih central in 788 pekarn. Veliko teh obratov posluje z izgubo, kar v marsičem ovira zadrugo, da bi bolj krepko zajela kmetijsko proizvodnjo in predelavo kmetijskih pridelkov.

Ob koncu leta 1955 so imele kmetijske zadruge nekaj manj prodajaln in branjarj, medtem ko so gostinski objekti po številu večinoma vzdržujejo na ravni prejšnjih let. Letos je pri zadrugah občutiti težnjo, da bi se osvobodile gostinskih obratov, posebno pa nerentabilnih, kar je popolnoma pravilno. Število obrtnih delavnic se je ob koncu leta 1955 znatno

KADRI V ZADRUGAH in KMETIJSTVU

Splošni ekonomski in družbeni razvoj zahteva, da se problem kmetijstva, njegova preobrazba in napredek proizvodnje postavijo v prvi plan naših ukrepov in usmerjanj. Zadnja leta se v tej smeri tudi trudimo. Ti naporji so prišli do popolnega izraza v predlaganih osnovah družbenega plana za prihodnje leto. To je tudi povsem razumljivo, ker je od napredka kmetijske proizvodnje odvisna tako prehrana prebivalstva in odprava sedanjih ekonomskih težav kakor tudi naš nadaljnji družbeni ekonomski razvoj. Pri tem postavljamo — razen melioracijskih del — v prvi plan: hitro mehanizacijo kmetijstva — uporabo umetnih gnojil in sredstev za zaščito rastlin ter živine, uporabo dobrih semen in sadik, zagotovitev plemenske živine in drobnice in podobno. Vse to s smotrom, da bi povečali donose in delovno proizvodnost v kmetijstvu.

Naporji in ukrepi, s katerimi računamo in jih že podvzema družbena skupnost na področju kmetijske proizvodnje, gredo potemtakem v smeri postavljanja znanosti in tehnike v službo proizvajalcev. Praksa zadnjih 10 let je potrdila, da brez tega — brez znanosti in tehnike (uporaba kemičnih sredstev, mehanizacije in drugo) ni napredka in intenzifikacije kmetijstva, ni visokih donosov na površinsko enoto, na sadno drevo, na delovno enoto, na delovno živino. Nerodovitnih let ne moremo stalno pojasnjevati s sušo in drugimi elementarnimi neprilicami. Sodobna obdelava zemlje, širše uporabljanje sodobne znanosti in tehnike, lahko močno kljubujejo učinku naravnih sil — suši, poplavam itd., kar je praksa že davno potrdila.

Širše uporabljanje sodobne znanosti in tehnike v kmetijstvu in sprejemanje semen, kemizacije, mehanizacije in drugega, zahteva prvič, organizacijo, ki bo sposobna, da z družbenimi skladci in s njihovim stalnim povečevanjem organizira proizvajalce tako, da bi bili čim bolj pripravljeni za uporabo in izkoriščanje teh sredstev na svoji zemlji, drugič, kadre, ki bi znali in smeli na široki fronti brez številnih »poskusov«, »preizkusov« in podobno — ker so ti preizkusi v sodobnem kmetijstvu že davno uspešno opravljeni — lotiti se odločneje uporabljanja znanosti in tehnike v kmetijstvu.

Organizacije že delujejo v kmetijstvu in na vasi. To so kmetijska posestva, kmetijske, obdelovalne in druge proizvajalce zadruge. Te je treba pravilno usmeriti v izdelavi plana kmetijske proizvodnje, računati z njimi, obrniti jih bolj odločno v smer opremljanja s sodobnimi sredstvi, izvajanja programa pospeševalnih ukrepov v kmetijstvu in jim pri tem pomagati. Cim

Širše uporabljajte sodobne znanosti in tehnike v kmetijstvu in sprejemanje semen, kemizacije, mehanizacije in drugega, zahteva prvič, organizacijo, ki bo sposobna, da z družbenimi skladci in s njihovim stalnim povečevanjem organizira proizvajalce tako, da bi bili čim bolj pripravljeni za uporabo in izkoriščanje teh sredstev na svoji zemlji, drugič, kadre, ki bi znali in smeli na široki fronti brez številnih »poskusov«, »preizkusov« in podobno — ker so ti preizkusi v sodobnem kmetijstvu že davno uspešno opravljeni — lotiti se odločneje uporabljanja znanosti in tehnike v kmetijstvu.

Organizacije že delujejo v kmetijstvu in na vasi. To so kmetijska posestva, kmetijske, obdelovalne in druge proizvajalce zadruge. Te je treba pravilno usmeriti v izdelavi plana kmetijske proizvodnje, računati z njimi, obrniti jih bolj odločno v smer opremljanja s sodobnimi sredstvi, izvajanja programa pospeševalnih ukrepov v kmetijstvu in jim pri tem pomagati. Cim

Organizacije že delujejo v kmetijstvu in na vasi. To so kmetijska posestva, kmetijske, obdelovalne in druge proizvajalce zadruge. Te je treba pravilno usmeriti v izdelavi plana kmetijske proizvodnje, računati z njimi, obrniti jih bolj odločno v smer opremljanja s sodobnimi sredstvi, izvajanja programa pospeševalnih ukrepov v kmetijstvu in jim pri tem pomagati. Cim

Prav tako nimamo manj kmetijskih ustanov. Po podatkih imamo okrog 13.000 kmetijskih strokovnjakov (tehnikov in agronomov). Na okrog 180 kmetijskih gospodarstev pride en strokovnjak. Na vseh kmetijskih fakultetah je bilo v šolskem letu 1955-56 vpisanih okoli 2.000 študentov. Če bi računali samo z vsemi temi — brez srednjih kmetijskih šol — tedaj bi bilo to za več let ohranjajoče povečanje kadrov za kmetijstvo. Kar se pa tiče kmetijskih ustanov, pa so tuji strokovnjaki, ki so obiskali te ustanove, izjavili, da tako široke mreže teh ustanov nimajo niti kmetijsko mnogo bolj napredne države.

Tako gledanje na kadre v kmetijstvu — z reduciranjem tega problema samo na agronomo, na nižje, srednje in višje kmetijske strokovnjake — zožuje naš boj za preobrazbo vasi, za napredek kmetijstva, za postavljanje znanosti in tehnike v roke kmetijskih proizvajalcev. Če bi bila stvar v tem, bi mi ta problem naglo rešili, ker nimamo kmetijskih kadrov manj kakor nekatere kmetijsko razvite države.

socializma in vasi, za organiziranje sodobne proizvodnje, za izročitev sodobne znanosti in tehnike v službo kmetijstva; tretjič, odkod, kako in s kakšnimi sredstvi vodijo ti kadri kmetijsko proizvodnjo, kako in s kakšnim odnosom in v kakšnem časovnem razdobju prihajajo v stik s kmetijskim proizvajalcem.

V zadrugah je malo uslužbencev s strokovno izobrazbo

Takoj se bomo zedinili v tem, da imajo kmetijske organizacije, zadruge in kmetijska posestva malo strokovnega kadra. Potrebujemo v večjem številu ne samo agronomov, temveč tudi komercialiste, knjigovodje in druge šolane gospodarstvene voditelje.

Takih kadrov nimamo v teh organizacijah, ali pa jih imamo zelo malo. Brez njih niti sami kmetijski strokovnjaki ne morejo napraviti veliko. Podatki zbrani ob koncu leta 1955 na primer povedo, da je bilo v 6172 kmetijskih zadrugah 17.700 uslužbencev. Med temi je bilo 721 kmetijskih strokovnjakov (104 agronomi in 617 tehnikov), 30 veterinarjev in veterinarskih tehnikov, 141 komercialistov s popolno srednjo šolo in fakulteto, 1.400 drugih »komercialistov«, največ z osnovno šolo, okrog 6.000 »knjigovodij« z nižjo šolsko izobrazbo, večinoma z osnovno, in okrog 8.700 raznih administrativnih uslužbencev. Tak kader pa naj se trudi kolikor more — številni med njimi se tudi zelo trudijo — ne more usposobiti te organizacije za vse naloge.

Niti v kmetijskih obdelovalnih zadrugah ni s temi kadri mnavlavo in same proizvajalce; drugič, kako se pripravljajo ti kadri za praktično graditve

kmetijskih strokovnjakov 18 veterinarjev, 61 komercialistov in 788 knjigovodij. Drugi so administrativni uslužbenec. Velika večina teh uslužbencev ima samo osnovno šolo. Kje so vzroki za tako stanje kadrov v kmetijstvu in zadrugah in kje naj iščemo rešitev za sodobno proizvodnjo, za uporabo mehanizacije, kemizacije in drugih pridobitev sodobne agrotehnike, na katero družbena skupnost računata?

Zadostuje, če samo pripomnimo — brez želje, da bi se pri tem zaustavljali, ker je to samo del vzrokov — da imajo logarji, cestarji in podobni zelo urejene hiše, Obvezno imajo tudi »sredstva« za to delo: puške, kladiva, lopate, votmeveč tudi komercialiste, knjigovodje in druge šolane gospodarstvene voditelje. Takih kadrov nimamo v teh organizacijah, ali pa jih imamo zelo malo. Brez njih niti sami kmetijski strokovnjaki ne morejo napraviti veliko. Podatki zbrani ob koncu leta 1955 na primer povedo, da je bilo v 6172 kmetijskih zadrugah 17.700 uslužbencev. Med temi je bilo 721 kmetijskih strokovnjakov (104 agronomi in 617 tehnikov), 30 veterinarjev in veterinarskih tehnikov, 141 komercialistov s popolno srednjo šolo in fakulteto, 1.400 drugih »komercialistov«, največ z osnovno šolo, okrog 6.000 »knjigovodij« z nižjo šolsko izobrazbo, večinoma z osnovno, in okrog 8.700 raznih administrativnih uslužbencev. Tak kader pa naj se trudi kolikor more — številni med njimi se tudi zelo trudijo — ne more usposobiti te organizacije za vse naloge.

Šolanje neposrednih proizvajalcev

Osnovna stvar za moderno kmetijstvo pa vendarle ni povečanje števila agronomov, komercialistov, knjigovodij in drugih organizatorjev in voditeljev vaškega gospodarstva. Osnovna stvar so šolani kmetijski delavci in proizvajalci — kmetje — ki bi bili sposobni in pripravljani uvajati sodobna sredstva v kmetijstvu. Z njihovimi šolanjem, z dobro izbranimi programi bi bilo treba dati kmetijstvu poljele, ki bi bili traktoristi, živinorejci, rejci perutnine, sadjarji, vinogradniki in podobno, ki bodo znali uporabljati pridobitve znanosti v kmetijstvu. Samo neposredni proizvajalci in kmetijski delavec, ki ve, za kaj je treba orati, ustrezajoče globoko, za kaj je treba uporabiti to agrotehniko itd., je lahko nosilec napredka v kmetijski proizvodnji.

Volarji in konjarji, žanji in kopači — kakršni prevladujejo v našem kmetijstvu — ne morejo biti nosilci sodobne kmetijske proizvodnje. Niso ti proizvajalci nezapni do novega v kmetijstvu zato, ker so konzervativni, temveč zato, ker ne znajo. Ne zadržujejo volov, srpa, motike in drugih zastalnih sredstev za proizvodnjo, ki jih je moderno kmetijstvo pred 10 in 100 leti vrglo v staro železo, zato, ker so proti delu s traktorji in drugim stroji, proti uporabi boljših semen, umetnih gnojil, sredstev za zaščito rastlin in živine itd., temveč zato, ker sodobna znanost in tehnika nista postali njihova last. Zato naši ukrepi, če ne bomo šli po poti šolanja in usposabljanja kmetijskih delavcev in proizvajalcev, za mehanizacijo, za napredek semenarstva, kemizacije in drugo, ne bodo dali ustrežajočih rezultatov.

Postopno, toda sistematično šolanje tistih najbolj pripravljenih, da sprejmejo in v praksi uporabijo znanost in tehniko, je pot usvarjanja in pravilnega uporabljanja kadrov v kmetijstvu. To so šole,

ki bi jih morala imeti vsaka občina, v kateri tvori kmetijska proizvodnja osnovni vir dohodkov. Toda tudi šole, ki bi imele poseben program in metodo dela, drugačno, kakor jo imajo sedanje šole. Te šole bi verjetno odprle problem in potrebo sedanjih srednjih kmetijskih šol. A tudi takih kmetijskih — in ne samo njih — fakultet.

Delo za strokovno usposabljanje uslužbencev

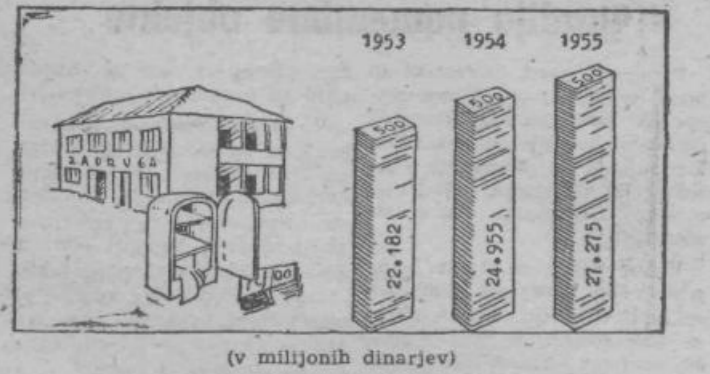
Nadalje pridejo tako po vrsti kakor po pomenu tisti kadri, ki sedaj delajo in prihajajo delat v zadruge in kmetijstvo. Njihovo izpopolnjevanje je zelo važna in zelo aktualna naloga naših sedanjih napravov za napredek kmetijstva, za usmerjanje zadrug k njihovim osnovni nalogi — pospeševanju kmetijske proizvodnje. Govora je o enoletnih in dvoletnih zelo različnih šolah, o celem sistemu dopisnih šol za: upravnike, knjigovodje, komercialiste in druge gospodarstvene voditelje zadrug, zadrugh obratov, kmetijskih posestev.

Kajti organizacija podjetij, finance, knjigovodstvo, trgovina, statistika in podobno so znanstvene discipline. Ti kadri morajo osvojiti to znanost. In to ne, kakor to večinoma sedaj poučujejo v rednih šolah in s tem ustvarjajo uradnike, ki z diplomom vstopajo v ustrezajoče plačilne razrede. Te šole bi morale imeti program in tako metodo dela, ki omogoča tem kadrom da se bodo naučili, kako se praktično gradi socializem na vasi in v kmetijstvu. Na terenu te šole že začne najo organizirati. Niso to več kratki seminarji in tečaji. Nekateri zadrugne zveze so se lotile na lastno pobudo izdelave planov in programa za take šole, ki so namenjene zadrughim kadrom. To so enoletne in dvoletne specialne šole. Razpravljajo tudi o možnosti organiziranja dopisnih šol za posamezne stroke.

Proučevanje tega dela in posploševanje izkušenj bi moglo pripeljati v sorazmerno kratkem času do zgraditve sistema šol za voditelje vaškega gospodarstva, ki bi znali postaviti znanost in tehniko praktično in službo kmetijskih proizvajalcev. In nadalje, sistem teh šol bo postavil popolnoma gotovo v novo luč sedanje srednje kmetijske šole — ki kljub vsemu trudu učiteljev, da bi jih povežali čim bolj s prakso — ne dajo stitega kadra, ki je potreben zadrugam in kmetijstvu.

V vsakem primeru morajo te posebne šole dajati diplome slušateljem, ki končajo šolo. Toda ne diploma, temveč delo in rezultati, doseženi na delovnem mestu (v zadrugi, na kmetijskem posestvu itd.), morajo postati merilo za nagrajevanja in pot za pritegnitev kakovosnih kadrov v kmetijstvo in gospodarstvene organizacije na vasi. Taki kadri bodo tudi najboljši nosilci novega na področju kmetijske proizvodnje. Dimitrije Bajalica

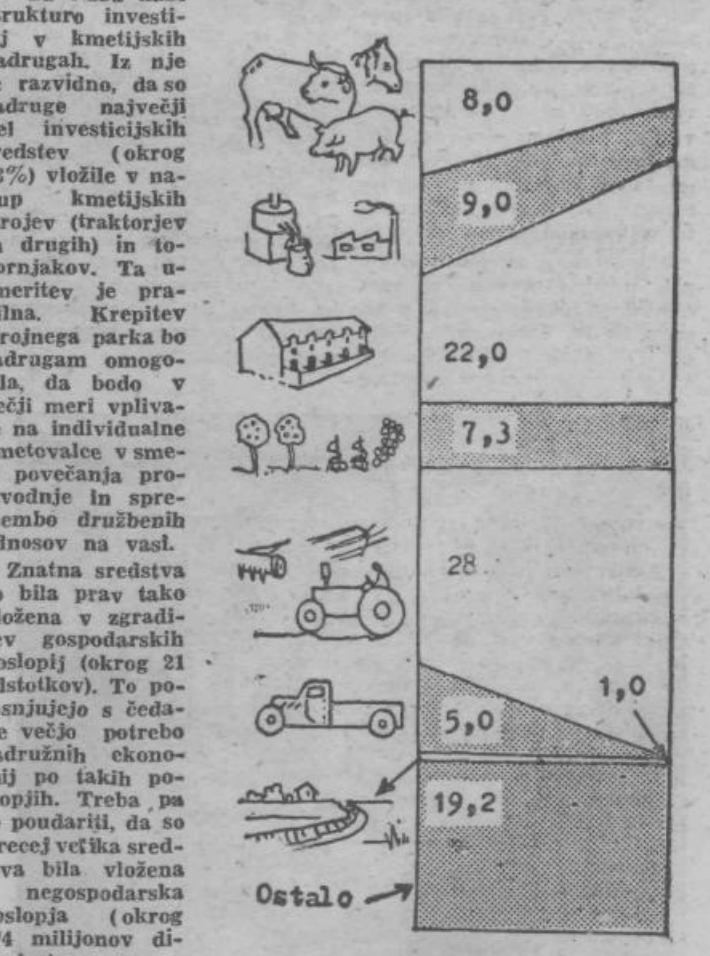
Osnovna sredstva v zadrugah



(v milijonih dinarjev)

Osnovna sredstva v kmetijskih zadrugah so se povečala, kakor je razvidno, v razdobju od leta 1953 do konca leta 1955 od 22.182 milijonov na 27.275 milijonov din, iz česar je razvidno, da se te zadruge iz leta v leto krepijo in da povečujejo svoje osnovne zmogljivosti (mehanizacijo, gospodarska poslopja, živinski sklad itd.). Poudariti pa je treba, da je to povečanje še vedno počasno v primerjavi s tistimi, kar bi bilo potrebno in je treba napraviti za napredek zadrug. Zadruge bi morale precej hitrejšim tempom povečevati svoje osnovne zmogljivosti, da bi mogle uspešno izpolnjevati svoje naloge pri pospeševanju kmetijstva in spreminjanju družbenih odnosov na vasi. — Razen tega je treba poudariti, da je znaten del zadrugh zmogljivosti še vedno nerentabilen: zadruge imajo veliko neuporabnih strojev, neizkoriščenih gospodarskih stavb, precej velike neobdelane površine itd. Pomanjkljivost je tudi v tem, da je zadrugh živinoreja še vedno premalo razvita. V mehanizaciji so zadruge precej napredovale, vendar še daleč ne tako, kakor bi lahko. — Da bi okrepile svoja osnovna sredstva, morajo zadruge ustvarjati in povečevati svoje lastne sklade (iz dobičkov, iz katerih bodo kupovale mehanizacijo, plemensko živino in druga sredstva. Tako so razvalne letos številne zadruge, ki so dosegle pomembne rezultate.

V kaj so bile vložene investicije v zadrugah



Ta risba kaže strukturo investicij v kmetijskih zadrugah. Iz nje je razvidno, da so zadruge največji del investicijskih sredstev (okrog 33%) vložile v nakup kmetijskih strojev (traktorjev in drugih) in tovornjakov. Ta usmeritev je pravilna. Krepitev strojne parka bo zadrugam omogočila, da bodo v večji meri vplivale na individualne kmetovalce v smeri povečanja proizvodnje in spreminjanja družbenih odnosov na vasi. Znatna sredstva so bila prav tako vložena v zgraditev gospodarskih poslopij (okrog 21 odstotkov). To pojasnjujejo s čedalje večjo potrebo zadrugh ekonomij po takih poslopijih. Treba pa je poudariti, da so precej večja sredstva bila vložena v negospodarska poslopja (okrog 374 milijonov dinarjev). Poudarimo od drugega še naložbe v industrijo in predelavo (okrog 9%) in nakup plemenske živine (6,6%). Z nakupom plemenske živine vplivajo zadruge na napredek živinoreje na individualnih go-

Poslovanje kmetijskih zadrug

Po podatkih Glavne zadrugh zveze so kmetijske zadruge imele v letih 1954 in 1955 naslednji skupni dohodek:

Ljudska republika	Skupni dohodek (v milijonih)		Indeks 1954 = 100
	1954	1955	
Srbija	9.564	11.053	115
Hrvatska	11.718	13.826	118
Slovenija	6.710	7.055	105
Bosna in Hercegovina	4.569	4.895	107
Makedonija	1.031	1.178	114
Crna gora	1.018	1.488	146
Skupaj	34.610	39.495	114

Na tako neenakomerno gibanje in povečanje dohodkov v zadrugah so vplivali določeni objektivni elementi — dosedanjí sistem odkupa, žitni režim itd. Potrebno pa je poudariti, da je stanje dohodkov v zadrugah predvsem rezultat aktivnosti pri delu za napredek kmetijstva in prometa v zadrugh organizacijah. Potemtakem ti podatki delno odražajo tudi aktivnost zadrug v posameznih republikah.

Struktura skupnega dohodka v zadrugah se iz leta v leto izboljšuje, kar je razvidno tudi iz naslednjega pregleda:

Dejavnost	Dohodek (v milijonih)		Indeks 1954 = 100
	1954	1955	
Kmetijstvo	3.017	4.886	162
Predelava in industrija	3.546	3.886	106
Odkup pridelkov	6.542	8.098	123
Druga trgovina	9.394	9.129	97
Gostinstvo	3.779	3.266	87
Obrt	3.166	5.114	161
Drugo	6.243	5.116	83
Skupaj	34.610	39.495	114

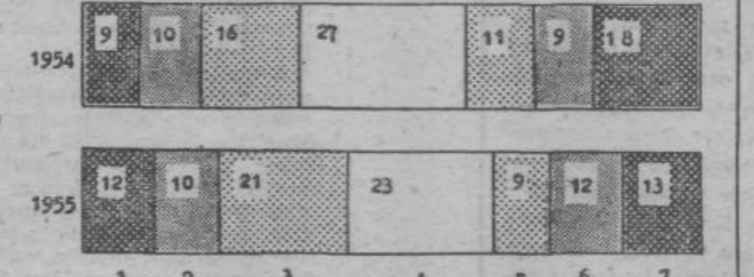
Kakor je razvidno, imata v dohodkih zadrug največji delež promet in gostinstvo (53 do 54% v letu 1954-55). Delež kme-

tijstva, čeprav se je občutno povečal, je še vedno majhen. Razen tega so kmetijski objekti v zadrugah še vedno nerentabilni, kar je eden izmed glavnih vzrokov počasnega povečevanja dohodkov iz kmetijstva v zadrugah.

Največji dobiček ustvarjajo zadruge iz prometa s kmetijskimi pridelki, nato pa iz druge trgovine. V letih 1954 in 1955 je bil dobiček zadrug na primer naslednji:

Vrsta dejavnosti	Delež v skupnem dobičku	
	1. 1954	1. 1955
Kmetijstvo	—	—
Predelava in industrija	13%	7%
Odkup kmetijskih pridelkov	52%	53%
Druga trgovina	29%	26%
Gostinstvo	4%	3%
Obrt	2%	7%
Drugo	—	3%
Skupaj	100%	100%

Skupni dobiček kmetijskih zadrug izražen v absolutnih številkah je porasel od 3.007 milijonov v letu 1954 na 4.484 milijonov v letu 1955, kar predstavlja znaten porast.



Delež posameznih vrst dejavnosti v skupnem dobičku: 1. kmetijstvo, 2. predelava in industrija, 3. odkup kmetijskih pridelkov, 4. druga trgovina, 5. gostinstvo, 6. obrt, 7. drugo